

Davide Cabaleiro. Euskal Herriko galiziarren historia biltzailea

ARITZ LOIOLA

Davide Cabaleirok (A Corunha, 1982) ez du familiarik gurean; erdia Galizian eta beste erdia Kuban du, aita han sortua baita. Kulturatik etorri zitzaion euskararekiko eta Euskal Herriarekiko jakingura, musikatik batez ere. Gurera etorrira, hemengo galiziar immigrazioaren dimentsioaz ohartu eta kontatu behar zuela erabaki zuen. Bertoko galiziarren historia eta historiak biltzen ari da *Sitio distinto* film dokumentalean, sustraiak Galizian eta adarrak gurean dituen giza talde handiarena.

“Galiziaren eta Euskal Herriaren arteko harremana intimoa da”

Jabi Zabala
@sarean

Epifania Trintxerpen

“Pasaia ezagutzen nuen, bertan bizi zen lagun bat nuelako; baina egun batean, Donostiatik Pasaiara paseoan nenbilela, Trintxerpen sartu eta altxorra aurkitzea bezalakoa izan zen, mundua hankaz gora jarri zitzaidan: jendea kalean galegoz berbetan, tabernen izenak galiziarrek ziren, barruan Galiziako posterrak... Dena zen galegoa, tabernaria galegoz zuzendu zitzaidan. Zenbat denbora zeraman galdetu nionean, berak 50 urte igarota ere, galiziar eta, era berean, oso euskaldun sentitzen zela erantzun zidan, pertsona moduan hemen hazi zelako. Eguz dago etorkin berririk baina garai batean bosgarren probintzia izango zen ziurrenik, eurentzat sortutako *sitio distinto* bat”.

Nola sortu zitzaizun Euskal Herriarekiko interesa?

Ikasle garaian, institutuan, kultura zapaldua iruditzen zitzaidalako, inguruan harresi modukoa zuena. Gaur egun internet dago, baina orduan kaseteak eta CDak zeuden. Galizian Milladoiroren eskutik Oskorri ezagutu genuen, Anton Reixaren eskutik Negu Gorriak... Euskal musikaren oihartzunak heltzen zitzaizkigun, eta hizkuntza *arraro* harenak...

Gurera etortzeko egin zenuen bidea euskaratik eta Irlandatik pasatzen da.

Galiziako telebistan lan egin ondoren Irlandara joan nintzen urtebetez, ingelesa ikastera, eta bertan Isaac Xubin galiziarra ezagutu nuen. Cork-eko Unibertsitatean euskara eskolak ematen zituen eta berak bultzatu ninduen izena ematera. Galiziara itzulita, ikus-entzunezkoekin lotutako ikasketak nahi nituen egin eta Katalunian egitea pentsatu nuen hasieran baina lagun batek Andoingo eskolaren berri eman zidan eta izena eman nuen han. Bi urte Gipuzkoan eta, ondoren, beste lau urte eman ditut Bilbon.

Nola sortu zen *Sitio distinto* egiteko ideia?

Nire hasierako asmoa Bilboko Masustegi auzoan film laburra egitea zen, Galizian nola eraiki den erakusteko adibide ona baita. Euskal baserria ondo antolatutakoa da; Galizian berriz, *galiziar feismoa* dago errotua: egin eta kito. Masustegi eredu kaotiko horrekin egin da dago, *favela* bat da. Apurka-apurka, beste erreferentzia batzuekin mapa bat marrazten hasi nintzen, eta orain dokumental luze bihurtu da. Hemengo Galiziarren historia kontatzea eta bi herrien arteko loturak azaltzea dira helburuak, lotura sozialak eta batez ere kulturalak.

Zeintzuk dira mapa horretako mugarriak?

Asko dira. Masustegiz gain, Ezkerraldea, Errenteria... Trintxerpe galiziarrek jasotzeko sortu zen. Arrantzaren bidez hizkuntza berezia sortu da, adibidez, Galiziako portuetan “txo” entzuten da, eta Ondarroan “*amarra peixe*”. Kulturarekin lotuta, Oiartzun aipa daiteke, Concha Murgia oiartzuarra Rosalía de Castroren amaginarreba izan baitzen, Manuel Murguiaren ama. Laudion komunitate

Davide Cabaleiro
(ezkerrean) Rianxon,
Galizian, dokumental baten
grabazioan parte hartzen.
Hau dio XX. mendean Euskal
Herrira iritsitako galiziarrez:
"Errealitate ezberdina sortu
zuten, ghetto bat (...) Ez
ziren lanera etorri bakarrik,
motxilan kultura eta
hizkuntza ekarri zituzten".

ELENA OLIVARES

indartsua dago, egun ere. Barakaldon, galiziar zentroaren inguruko 347 etxebizitza euren ekimenez eraiki ziren, *O barrio dos galegos* delakoan. Astero enpandada eta gainerako gauzak Galiziatik ekartzen dituzte kamioi batean.

Nola deskribatuko zenuke Galiziaren eta Euskal Herriaren arteko harremana?

Intimoa, hurbila. Historia pertsonalak, jendearen esperientziak, itzelak dira. Ondarrutar gazte batek, adibidez, bazekien bere aitona galiziarra zela baina gehiagorik ez. Ikertzen hasi eta konturatu zen bere koadrilako gehienak jatorri galiziarrekoak zirela. Hirugarren belaunaldikoa izanik, bere jatorrizko familiaren lorratza galdua zuen, baina aitonaren herrira joan eta familia aurkitu zuen.

60ko hamarkadan iritsi ziren galiziar etorkin gehienak.

Bai, baina baita askoz lehenago ere. Ondarroan guda baino lehen, eta Barakaldon 1901ean sortu zen galiziar zentroa, Europako lehena, ordurako galiziar ko-

puru handia baitzegoen Ezkerraldean eta meategietan. Gallartan 1860an jada baziren galziarrak.

Nolakoa izan da galiziarren integrazioa gurean?

Egun ezberdina da, baina lehenengo belaunaldiarentzat gogorra izan behar zuen oso. Tren batera igo eta ezezagunera bidean: Zaragozara, Donostiara... Eurentzat leku ezberdina behar zuen derrigorrez, *sitio distinto* bat. Errealitate ezberdina sortu zuten, ghetto bat, hemengoentzat ezberdina zen giro bat. Baina beste ikuspuntu batetik begiratu zitzaizaien hemen, ez baitziren lanera etorri bakarrik, motxilan sartuta beraien kultura eta hizkuntza ekarri baitzituzten. "Errespetua sorrarazten zigun euren hizkuntzan berbetan ikusteak", esan didate hemengo lekuko batzuek.

Loturak sortu ziren, Manuel Maria eta Gabriel Aresti kasu.

Oso interesgarria da harreman hori, *Galziarrak Bizkaian* liburuan kontatzen den historia bat da. Hemengo langileek

eta Galiziatik etorritakoek lantokietan egin zuten topo eta eskubideak borrokatu. Olerkiak irakurtzen, Maria eta Arestiren kasuan, harremana sortu zen, elkar ezagutzeko gogoia.

Jende askoren laguntza izan duzu dokumentalean.

Bai, Xosé Estevez, Dani Alvarez, Joxe Mari Agirretxe, Xabier Amuriza, Iñaki Anasagasti, Anton Reixa, Sechu Sendek... Ekoizpenean Zirriborro ekoiztetzeko lagunak izan ditut bidelagun, Santi eta Jokin, euretako baten aitona galiziarra zen eta bere susturriak bilatzen ari dira orain.

Irratsaioa ere hasi behar duzu beste lagun batzuekin. Zer entzungo dugu hor?

Ireki gaiola saioa hasiko gara egiten Bilbo Hiria irrastian, Galizialek elkarteko lagunekin. Tamalez ni naiz lantaldeko euskaldun bakarra, gainerakoa galegoz egingo dugu. Gehienbat kultura gaiak jorratuko ditugu, beste Galizia bat ezagutuko duzue, koloretsua, freskoa... Sanxenotik harago joango gara, benetako Galizia ezagutzeko. ■